

זכרון עולם

האשה
החשובה ורופת
צדקה וחסד

מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חולמ סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

מאורות
הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד

ר' משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

מסכת קידושין מ"ב-מ"ח ♦ כלים כ"ו, א' - כ"ו, ד'

בס"ד, ט' תשרי תשפ"ד

גליון מס' 1270

השבוע בגליון

♦ מצוות הכנה לשבת היא בטרחת האדם
♦ בעל שרצה להדליק נרות שבת
♦ מדוע החתן קונה פמוטות לכלה?

♦ המקור להנחת התינוק על רגלי הסנדק
♦ מוהל שרצה להיות סנדק
♦ מעלת מצוות הסנדקאות
♦ מדוע נוהגים לכבד אחרים בסנדקאות?
♦ בעל הרוצה להדליק בעצמו נרות שבת

♦ האזנות סתר לשיחות טלפון
♦ מדוע רבינו גרשום תיקן את החרם?
♦ עיון במאגרי מידע ממוחשבים
♦ אם אתה רוצה, תגרש את אשתי
♦ דרכי הנימוס של בן כלפי אביו

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

כל נדרי

"אני רוצה להגיע למאורות הדף היומי ולספר על הדרשה ששמעתי לפני שנים רבות", נשמע הקול מצידו השני של הטלפון.

הוא הגיע. יהודי מבוגר, בעל ניב הונגרי-רוסי-אמריקאי, מן הסוג שרק אנשים שהתגלגלו ממדינה למדינה במלחמות העולם סיגלו לעצמם, מלא רגשות כריזמוני ולחיים אדומות מהתלהבות.

את הדרשה הזו, החל לספר בטון עולה, שמעתי תקופה קצרה לאחר תום מלחמת העולם השנייה, ואקטואליותה לא פגה, להיפך, היא החריפה והודגשה. בכל פעם שאני נזכר בדבריו, נדמה לי שעוד אמש שמעתי. הוא נלקח אל אבותיו זה עידן ועידנים, אך דבריו אינם מרפים ממני.

הוא פסק מדיבורו, הרצין קמעא ואמר: אני הולך לספר לך סיפור מהגיהנום! זה לא מצחיק, התחנן, שמע עד הסוף ותחליט מה לעשות עם זה.

דף מא/א כי הא דרב ספרא מחריך רישא

המקור להנחת התינוק על רגלי הסנדק

בסוגיינתנו מבואר, כי ראוי לאדם לקיים בעצמו את המצוות המוטלות עליו ולא להפקידן בידי שליח שיבצען עבורו. בטעם הדבר כתב רש"י (ד"ה מצווה), שכאשר אדם מקיים את המצווה בעצמו, הוא זוכה לשכר גדול יותר. טעם נוסף אנו מוצאים בספר מגילת ספר (עשין מ"ח, וכן כתב שו"ר ברכה יו"ד סימן רס"ד), שהמוסר לאדם אחר מצווה שהוא עצמו יכול לקיימה, מפגין בכך זלזול כלפי המצווה, כביכול אינה חשובה בעיניו עד שיטרח בה בגופו.

מוהל שרצה להיות סנדק: מעשה במוהל מומחה שאשתו ילדה בן. האב חפץ עד למאד בהזדמנות שנקרתה בפניו להיות סנדק, אך הסתפק האם לשם כך הוא רשאי לוותר על מצוות המילה המוטלת על האב, או שמא עליו לקיימה בעצמו, שהרי אמרו חז"ל "מצווה בו יותר מבשלוחו". כדי להכריע בשאלה זו, יש להתבונן בשרשי ה"סנדקאות" ולברר אם הסנדק מקיים מצווה, ואם כן, איזו מצווה.

כל עצמותי תאמרנה: מקור למצוות ה"סנדקאות", אנו מוצאים במדרשים רבים (תהילים, שוחר טוב ועוד) המבארים את דברי נעים וזמירות ישראל (תהילים לה/י): "כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמַרְנָה", שכל האברים זוכים להשתתף בעשיית מצוות. המדרשים מונים את כל האברים ומציינים איזו מצווה זוכה כל אבר לקיים, וכגון, בחוטם מקיימים מצווה בהרחת בשמים במוצאי שבת, ובברכיים - בשמשן את הסנדק לנשיאת התינוק בעת המילה.

מעלת מצוות הסנדקאות: על חשיבות הסנדקאות אפשר ללמוד מדברי מהרי"ל (מנהגים הלכות מילה אות א'): הכותב, שמצוות סנדקאות אף גדולה ממצוות המילה, משום שרגלי הסנדק הן כמזבח

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף וולף** ז"ל ב"ר ברוך מנחם מנדל הי"ד

נלב"ע מוצאי יום הכיפורים תשס"ד **תנצב"ה**

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **ישראל צבי הפטקה** ז"ל

ב"ר רפאל ז"ל נלב"ע י"ד בתשרי תשל"ג

וזוג' מרת **בלה** ע"ה

ב"ר נתן נטע ז"ל נלב"ע כ"ה בתשרי תרפ"ט

תנצב"ה

הונצחו ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **לאה נוימן** ע"ה

ב"ר אברהם יהודה ז"ל

נלב"ע י"א בתשרי תשמ"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם אביש פירר** ז"ל

ב"ר משה מנחם ז"ל נלב"ע י"ד בתשרי תשס"א

ומרת **עדינה טובה** ע"ה

ב"ר יעקב צבי הכהן ז"ל נלב"ע י"ג באלול תשס"ח

תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

הר"ר **צבי ארליך** ז"ל ב"ר אהרן ז"ל

נלב"ע י"ב בתשרי ה'תש"ם **תנצב"ה**

הונצח ע"י בנו ידידנו הר"ר **טוביה ארליך** ומשפ' שיחיו - אלקנה

שמקטירים עליו קטורת! מטעם זה חשיבותו של הסנדק עולה על זו של המוהל, וכאשר המוהל והסנדק מתפללים ביום הברית באותו מניין, ואין אפשרות לכבד את שניהם בעליה לתורה, על הגבאי להעדיף את הסנדק משום שמעלת המצווה אותה הוא עומד לקיים גדולה יותר. הפוסקים (שו"ת רב פעלים חלק ב' י"ד סימן ל"ה, שו"ת חתם סופר או"ח סימן קנ"ט) גם מציינים כי הסנדק אף נחשב **כשותף במצוות המילה עצמה**, בכך שהוא תופס את התינוק ומסייע למוהל בקיום המצווה.

לאחר שנוכחנו במעלת מצוות הסנדקאות, מכריע בן איש חי (שם) כי ודאי שהאב רשאי לשמש כסנדק לבנו ולמנות שליח שימול את בנו, שהרי לא זו בלבד שהוא אינו מפסיד את מצוות המילה, כיוון שבהיותו סנדק הוא משתתף בה, אלא הוא אף זוכה במצווה רבה יותר - הסנדקאות. כמו כן אין חשש שיִראה כמי שמזלזל במצוות המילה בכך שממנה שליח במקומו, שהרי הוא עושה כן על מנת לזכות במצווה אחרת ואין זה נראה כזלזול [ראוי לציין, כי בספר אוצר הברית הביא שאין הדבר מוסכם בספרי הפוסקים, ובפרט לדעת הש"ך, חו"מ סימן שפ"ב, הסובר כי הדבר נחשב כביטול מצוות עשה].

מדוע נוהגים לכבד אחרים בסנדקאות? לאור האמור לעיל, שהסנדק נחשב כמי שמשתתף בקיום מצוות המילה, מתבקשת השאלה, כיצד רשאי האב להעניק לאחרים את הכבוד לשמש כסנדק, אחר שלמדנו ש"מצווה בו יותר מבשלוחו"? הן מאחר שמצוות המילה מוטלת על האב, עליו ליטול לעצמו את הסנדקאות כדי להשתתף במצוות המילה (דברי יוסף סימן כ"ו)?

תשובה לשאלה זו אנו מוצאים בדברי החיד"א (שיורי ברכה יו"ד סימן רס"ד) המצדד, כי משום כבוד הבריות מותר לכבד אדם אחר במצווה, ובפרט כאשר אותו אדם הוא יהודי נכבד, הרי זה מכבודה של המצווה שתעשה על ידי גדולים ונכבדים (בית אפרים חו"מ סימן ס"ז).

דף מא/א מצוה בו יותר מבשלוחו

בעל הרוצה להדליק בעצמו נרות שבת

כאשר אדם מקדש אשה הוא מקיים בכך מצווה (ספר המקנה בסוגייתנו). לפיכך מבואר בסוגייתנו, כי מן הראוי שבעל לא ימנה שליח לקדש את אשתו, אלא הוא עצמו יקדשה, כפי שגדולי האמוראים, רבא ורב ספרא, טרחו בגופם בהכנות לקראת שבת מלכתא ולא הסתפקו בכך שבני ביתם יכינו את צרכי השבת. בעסקם בפרטי מצוות ההכנה לשבת קודש, מבארים הפוסקים (מגן אברהם, או"ח סימן ר"ן ס"ק ב' ועוד), כי כפי שראוי שהאדם יטרח בגופו לצורך השבת, כך גם בשאר המצוות תקף הכלל של "מצווה בו יותר מבשלוחו".

מצוות הכנה לשבת היא בטרחת האדם: אולם, בעל אור זרוע (שו"ת מוהר"ח או"ח סימן קכ"ח) סובר, שכלל זה אינו תקף לגבי שאר מצוות התורה, ורשאי אדם למנות אחר שיבצע את המצווה במקומו. את דבריו מבאר בעל יד המלך (פרק ל' הלכה ו'), שכאשר נתבונן בשתי מצוות אלו, הכנה לשבת וקידושי אשה, ניווכח, כי עשייתן על ידי אחר גורמת לכך שהבעלים אינו שותף כלל למעשה המצווה, שהרי עיקר מצוות ההכנה לכבוד השבת היא להוכיח כי הוא מעריך את השבת ומכבדה, על ידי שהוא טורח **בגופו** לכבודה (רמב"ם הלכות שבת פרק ל' הלכה ב'). לפיכך, כאשר אחר מקיים את המצווה, לא זכה בעל הבית במצווה כי לא טרח בגופו. כמו כן במצוות קידושין, אם השליח אינו מקדש את האשה בכספו של הבעל אלא בכספו שלו, נמצא, שהבעל לא השתתף כלל במעשה המצווה, ועל כן לגבי שתי מצוות אלו בלבד, קבעה סוגייתנו: "מצווה בו יותר מבשלוחו".

הזמנת קיטריינג לסעודת שבע ברכות: מדברי סוגייתנו עולה שאלה מעניינת.

ישנם הסוברים (ספר המקנה בסוגייתנו) כי הטרחה לכבוד השבת אינה מצווה בפני עצמה, אלא היא **הכנה** לצורך קיום מצוות השבת. יוצא, איפוא, כי לא זו בלבד שעל האדם לקיים בעצמו את המצוות המוטלות עליו, אלא גם את כל הטרחה הכרוכה בהכנות המצוות מן הראוי לקיים בידיים ולא על ידי שליח, כפי שהאמוראים טרחו בהכנות לכבוד השבת. הנחה זו מוכחת גם, לכאורה, מפסיקת השולחן ערוך (סימן ת"ס סעיף ב') בשם הרא"ש, כי ראוי לכל אדם **להשתתף בעצמו** באפיית המצות לצורך חג הפסח, ועדיף הדבר על פני רכישת מצות שנאפו על ידי אחרים, משום ש"מצווה בו יותר מבשלוחו" (מגן אברהם שם ס"ק א' ומשנה ברורה ס"ק ה'). הרי לנו, כי גם על הטרחה ועל ההכנה לקיום מצווה חל הכלל כי "מצווה בו יותר מבשלוחו".

על מסקנה זו, הנגזרת מדברי סוגייתנו, תמה החיד"א (מחזיק ברכה אות ג' בשם תוספת שבת) תמיהה רבתי: אם על כל פעולת הכנה למצווה נאמר הכלל "מצווה בו יותר מבשלוחו", אם כן גם אדם העורך סעודת מצווה, כגון, סעודת ברית מילה או "שבע ברכות", לא יעשה זאת על ידי שליח, אלא עדיף שיטרח בגופו לבשל את המאכלים כדי להכין בעצמו את סעודת המצווה! ודבר זה לא שמענו מעולם, שיש עדיפות לכך שהאדם יטרח בגופו על דברים מעין אלה.

חילוק יסודי בין סוגי ההכנות למצווה: בעל עמק שאלה (שאלתא קס"ט, הובא בשדי חמד חלק ה' בדברי חכמים סימן מ"א) אשר דן בנושא זה, הציב הגדרות ברורות שעל פיהן אפשר לקבוע מתי

היינו אז, אחרי המלחמה, לפני הימים הנוראים, קבוצה שמנתה עשרות בחורים בודדים, שנותרו לפליטה מגיא ההריגה. התאספו במקום כלשהו, ניקינו אותו לקראת הימים הנוראים, הבאנו כסאות, סידרנו ארון קודש, הברקנו את הרצפה, ומי מאיתנו שסבר כי התברך בקול ערב, החל לצחצח את גרונו כדי לעבור לפני התיבה. הכל היה מוכן, אבל הרגשנו שחסר לנו דבר-מה.

ר.ב. דמות תורנית שתתפלל איתנו. הן אב לא היה לנו, וסב גם כן לא. בודדים היינו, וחשנו כערער בערבה. חבר שח כי קלט בזווית עינו יהודי בעל הדרת פנים שקוע בתלמודו בכל שעות היממה, ותוך זמן קצר התבשרנו כי הוא ניא את להשתתף עמנו בתפילות הימים הנוראים.

הוא היה טיפוס שתקן. בליל ראש השנה, כמו גם לפני התקיעות, הוא סירב לדרוש בפנינו. אתם צדיקים, קדושים וטהורים, צחים כשלג וזכים כבדולח, אינכם זקוקים לי ולתוכחותי, היה מפטיר באהבה ומתכנס בתוך טליתו הגדולה. בדממת קודש לווינו אותו לאמירת תשליך, הצטרפנו בדומיה לתפילתו החרישית, והאזנו לקולו הרוטט והרוגש למרגלות אגם רחב מימדים.

כליל יום הכיפורים הרב "שלנו" התעטף בקיטל, הפשיל את טליתו על פניו, וניאות לעבור לפני התיבה לתפילת 'כל נדרי'. בואו, בואו, קרא לנו ברוך, עמדו כולכם לידי, ככה, כן, סביבי, בואו, בואו, אתם הסגורים הטובים ביותר שעם ישראל יכול היה להעמיד לעצמו. יהודים צעירים שהעולם גילגל אותם כסמרטוט במכונת כביסה, ומיד בתום המלחמה הרי הם ניצבים איתנים ביהדותם ודבקים בבוראים.

ספר תורה אחד היה עמנו. בעל התפילה חיבקו ברגש רב, עד שהיה נראה כמי שנתלה על ספר התורה, והחל לוחש במתניות את תפילת "כל נדרי" במנגינה היועוה. כ-ל נדרי, ככה, ברוגע, לאט לאט, איש לא ממהר, אין לאן, אהה-אהה-א-אה-אה-אה וסר-י. ואנו, עינינו זולגות כמים מול ארון הקודש הפתוח וגופנו סילדין בפעם השלישית שהרב שלנו התחיל לומר "כל נדרי", התברר שהוא ניחן בקול אדירים, ומשהגיע ל"ונסלח לכל עדת בני ישראל", דומה היה כי קולו מהדהד והולך על קדשם של עדת בני ישראל שבכל העולם, עד שקולו נשבר לרסיסים על מזח הפסוק "כי לכל העם בשגה".

סיימנו את אמירת "כל נדרי" כבני אדם חדשים. הרגשת טהרה פשטה בכל ישותנו, יום הכיפורים חלחל בנו במלא עוזו. רבי, התחננו אליו, אנא, אנו מייחלים לשיחת מוסר, שא-נא, כל אשר תאמר נעשה, ובלבד שתענה לבקשתנו. הוא לא עמד בהצפותינו. הסברנו לו שאנו חשים בודדים כלוט ובנותיו לאחר הפיכת סדום, לא נותר לנו איש ומוטלות עליו הזכות והחובה לפתוח בדברי כיבושין לכבוד היום הקדוש.

הוא נעמד ליד הבימה המאולתרת, והחל לבכות, כך, פשוטו כמשמעו. תחילה ניסה לדבר, אך יותר משאמר - בכה, ויותר משבכה - זלגו עיניו דמעות, ויותר משזלגו עיניו דמעות - רעד כל גופו. לבסוף הוא נרגע קמעא ונשא בפנינו את הדרשה הבאה. **הוא** היה בן אדם נבון ופיקח, שהבין אל נכון, כי לא העת והשעה לשאת באזנינו דברי תוכחה, לפיכך, הוא החזיר בנו את המסר הבא שמלווה אותי מאז ועד היום.

בכשרון רב החל לתאר את היצרים הרעים של האדם, כדמויות רעות חורשי מזימות שתכלית אחת להן, מצמררת ומחרירה - למלא את הגיהנום, לדאוג לתפוסתו המלאה, מעין "מועצת הגיהנום", שמוטל עליה לדאוג להמשך תפקודו של המקום. תארו לכם, המשיך ותיאר בצבעים חיים, את אותם מומחים לעייני גיהנום, מתכנסים כדי לחרוש מזימות, כיצד להגדיל את התפוסה. עליהם למצוא רעיונות, לטמון פח לבני אדם, להכשילם בבורות נשברים ולהטותם מדרך הישר.

הנה, הם מניחים את מבטם הזדוני עליכם, קבוצת בחורים יהודים, קדושים וטהורים, שלא טעמו טעם חטא, וחורשים רעות כיצד להכשילכם, באיזה אופן

ראוי לטרוח גם על ההכנה למצווה, והכנתן של אלו מצוות אפשר להפקיד בידי אחרים: כאשר התורה מאזכרת בדבריה גם את הכנת המצווה, כגון, במצוות סוכה בה נאמר (דברים ג/ז) "חג הסוכות תעשה לך", ובמצוות המצות, בה נאמר (שמות יב/יז): "**ושמרתם** את המצות", כמו כן ההכנה לשבת המוזכרת אף היא במפורש (שם טז/ה): "**והכינו** את אשר יביאו" - חל הכלל "מצווה בו יותר מבשלוחו" גם על ההכנה למצווה. אולם, כאשר התורה אינה מזכירה אלא את המצווה עצמה, ואינה מתייחסת להכנת אותה מצווה, אין עדיפות לעשותה בידיים ממש. לפיכך, בהכנה לצורך סעודת מצווה וכדומה, בודאי שאין בעל השמחה צריך לטרוח בידי.

בעל שרצה להדליק נרות שבת: הפוסקים דנים כיצד יש לנהוג בבעל המבקש להדליק בעצמו את נרות השבת כדי לקיים את המצווה בגופו.

מצוות הדלקת הנרות היא כדי לענג את השבת לאור הנר. בפועל הוטל תפקיד ההדלקה על האשה, משום שהיא עוסקת במלאכות הבית (רמב"ם הלכות שבת פרק ה' הלכות א-ג). לפיכך, לכאורה, רשאי הבעל לטעון כי אין הוא מסתפק בכך ששלוחתו - אשתו - מקיימת את המצווה עבורו, אלא הוא מבקש לקיימה בעצמו. אולם, כתב הב"ח (או"ח סימן רס"ג ס"ק ב'), כי מאחר שישנו טעם נוסף לכך שהאשה מדליקה את הנרות - היא אשר הכשילה בחטא את אדם הראשון שהוגדר "נרו של עולם" ובכך גזרה עליו מיתה וכבתה נרו, תדליק נרות - יש להותיר את ההדלקה בידיה.

מדוע החתן קונה פמוטות לכלה? בעל שדי חמד (חלק ד' מערכת המ"ם כלל נ"ה בשם פתח הדביר) מבאר, שהבעל נחשב שותף בהדלקת נרות גם כאשר אשתו מדליקתם, שהרי הנרות הם ממנו של הבעל. הוא מוסיף וכותב (חלק ה' מערכת המ"ם כלל נ"ו), כי גם בכך שנוהגים שהבעל מכין את הנרות להדלקה, הרי הוא מסייע למצווה ונחשב כשותף בה. בספר שמירת שבת כהלכתה (סימן מ"ג ס"ק מ"א), מביא, כי יש שאמרו שמקורו של המנהג שהחתן קונה פמוטות לכלה, הוא כדי שייחשב לו הדבר כסיוע למצוות הדלקת נרות שבת.

דף מג/א אותו הרגת בחרב בני עמון

האזנות סתר לשיחות טלפון

סוגייתנו מספרת שלאחר שאוריה החיתי לא שעה לפקודתו של דוד המלך ע"ה אשר ציווה עליו לחדול מלחמה בקרב, דוד שיגר מכתב בידי אוריה אל יואב שר הצבא, ובו הוא ציווה על יואב למקם את אוריה החיתי, מוסר המכתב, בחזית המלחמה כדי להגדיל את סיכויי למות. הגמרא מבארת שדוד לא נענש על כך כי אוריה מרד בו.

בקשר לכך יש לברר האם אדם הנושא בידי מכתב והוא יודע שתכנו טומן בחובו רעה על אודותיו, רשאי לפתוח את המכתב, למרות תקנתו של רבינו גרשום מאור הגולה שהטיל חרם על הפותח את מכתביו של חברו בלא ידיעתו, גם כאשר בעל המכתב לא ציין במפורש שאין לפותחו (שו"ת מהר"ם מרוטנברג חלק ד', ד"פ, סימן אלף כ"ב).

מדוע רבינו גרשום תיקן את החרם? כדי לדון בשאלה זו, עלינו לברר תחילה את הטעם לתקנתו של רבינו גרשום. בספרי הפוסקים אנו מוצאים ארבעה טעמים שונים, לפיהם האיסור לפתוח מכתב של הזולת, אינו מתקנתו של רבינו גרשום, אלא איסור מן התורה, ורבינו גרשום הוסיף והטיל חרם כדי לחזק ולגדור את הפרצות:

א. איסור זה, כלול במצוות התורה (ויקרא יט/יח): "**ואהבת לרעך כמוך**", ממנה אנו לומדים את הכלל המפורסם: "מה ששנאו עליך אל תעשה לחברך", וכפי שאדם אינו רוצה שיפתחו את מכתביו, כך עליו להנמנע מפתיחת מכתבי חברו.

ב. איסור זה כלול בציווי התורה "**לא תלך רכיל בעמך**", שנצטוונו "שלא לבקש ולחפש במסתוריו של חברי" (תשובות הלכות קטנות חלק א' סימן רע"ו).

ג. אסור לאדם **לגנוב את דעת חבריו** (חולין צד/א) והצצה במכתב הזולת היא גניבת דעתו.

ד. כפי שאסור לאדם להשתמש **בחפץ של חברו ללא רשותו**, ואם עשה כן הריהו גנב, שהרי "השואל שלא מדעת, גזלן" (שולחן ערוך ח"מ סימן שס"ו סעיף ג'). כמו כן פתיחת מכתב הזולת נחשבת כגזילה ושימוש ללא רשות בחפץ של הזולת (תורת חיים חלק ג' מ"א).

לכאורה, לאור האמור לעיל, כאשר אדם יודע כי תכנו של מכתב מסויים עלול להזיק לו, הוא רשאי לפתחו כדי לדעת כיצד להתגונן מפני כותב המכתב החורש עליו רעה, שהרי רשאי אדם למנוע מן השני מלהזיקו (רבי חיים פלאגי" סימן מ"ט). אולם, מדבריו של מהר"ם חאגיז (לקט הקמח יו"ד סימן של"ד) עולה, כי אמנם רשאי האדם שנגדו חורשים רעה לגרום לכך שהמכתב לא יגיע ליעדו, אך אין הוא רשאי לפתחו. אף על פי שמדין תורה אין בכך כל איסור, אולם רבינו גרשום הטיל חרם גורף על כל פותחי המכתבים, וכלל בחרמו גם מקרים מעין אלה. על ההבדל בין ארבעת הטעמים שהובאו לעיל, נוכל לעמוד על ידי השאלה הבאה שהתגלגלה לשולחנו של רבי חיים פלאגי'.

אפשר לגרום לכך שלא לעשות את המוטל עליכם. מן הסתם, יש מי שמציע להגביר בלבכם את חמדת הממון, עד שלבסוף לא תעמדו בניסיונות מסויימים, תפילה בציבור, ממון הזולת, שמירת שבת, ריבית, הונאת דברים, ועוד, ועוד. אך הצעה זו תרד משולחן הדינים כלעומת שבאה. הם יבינו לבד כי דרכם זו לא תצלח. הם עקבו אחרים זמן רב מיד, מכדי לשגות באשלויות שיעליחו בכך. הם ימשיכו בדיונים ארוכים ומתישים, במהלכם יעלו שווא. אני, הצביע על עצמו בפאתוס, רוצה כבר עתה לגלות לכם מה הם יחליטו לבסוף. לא נפתה אותם לדבר עבירה - הם יחליטו, לא נסית אותם לדבר עוון - הם יקבעו, ולא נדרדו אותם לחטוא - יסכימו הכל. הם גם ימנו ויגמרו ביניהם, כי אל להם לנסות להציע לכם לבל תקבלו על עצמכם קבלות של התחזקות בתורה ובמצוות. אדרבה, שיקבלו. אם ניווכח ביהודי המבקש להתקרב אל בוראו - לא נעצרהו, ואם נתקל ביהודי שמשתוקק לקבוע עיתים לתורה - לא נמנעהו.

הישיבה הארוכה תניב מסר קצר ביותר: **בני אדם**. עשו כל הטוב והישר, דקדקו במעשיכם, קבעו עיתים לתורה, אבל - - -

ממחר!!!

הוא נשען לאחר, פלט אנחת רווחה והמשיך. אתה יודע, יש פתגם מפורסם, שהיום העמוס ביותר בשבוע הוא יום המחר. בזכות אותו מסר נפלא, ידעתי לנצל הזדמנויות יקרות שנקרו בדרכי. אתה יודע, לפעמים יהודי מתרגש, לבו מתחמם לדבר מצווה, והוא מחליט, זהו זה, גם אני מצטרף. הגיע הזמן. אבל, אם הוא לא מתחיל מיד! באותו רגע, הוא עלול לשכוח לחלוטין מהחלטתו, ולהיזכר בה בעצב כעבור מספר שנים.

מאז אותם ימים, סיים איש שיחי וקם ממקומו, חלפו עלי עשרות ימי כיפור, התפללתי "כל נדרי" עם בעלי תפילה רבים, מול ארונות קודש מכל הסוגים, שמעתי שיחות, דרשות והרצאות רבות, אך זכר אותו "כל נדרי", מול ארון הקודש המאולתר, והדרשה שלאחריו לא ימושו מליבי לעולם.

נפרדנו לשלום, ובטרם סגר את הדלת שאל בחשש:

- **זה** מתאים ל'דבר העורך'?

- **זה** מתאים לכל יהודי.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 474 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה
הג"ה ר' אברהם שניידמן שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: 3764*

פנינים

דף מב/ב אין אונאה לקרקעות

אין אונאה לעבדים דוקא

נחלקו רש"י ובעלי תוספות (א/ז) אם כל אדם הוקש לקרקע או רק עבד. דעת בעלי התוספות שרק עבד הוקש לקרקע.

כתב רבי יהונתן אייבשיץ: זהו שאמרה אסתר לאחשוורוש - "ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי". מה ענין עבדים ושפחות לכאן?

במדרש נאמר: "אין הצר שווה בנזק המלך - אומה שלימה בכמה מכרה? בעשרת אלפים ככר כסף? ארנוניות שלהם עולה יותר!". כלומר, מחירם שווה בהרבה והוא שילם עבורם מחיר זול מדי. לכאורה אין זו טענה, שהרי אדם הוקש לקרקע ואין אונאה לקרקעות... אולם, מאחר שרק עבד הוקש ולא כל אדם, אמרה אסתר - ואילו לעבדים ולשפחות נמכרתי החרשתי, שכן אין להם אונאה... (יערות דבש ח"א דרוש יז).

לעילוי נשמת

מרת **טויבע חוה קנופך** ע"ה

ב"ר חנוך העניך ז"ל

נלב"ע י"א בתשרי תשנ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **נחמן יזרבלביץ** ז"ל

ב"ר אלימלך הלוי ז"ל נלב"ע י"ב בתשרי תשס"ד

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם אבא פקטר**הי"ד ב"ר אהרון לפידות ז"ל נלב"ע י' תשרי ומרת **רויזא פייגל פקטר**

תנצב"ה

בסעודת המנוח

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המזכרת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם
ביאור ייחודי והוקנות
מאורות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ורגל בלבנו מסתובבים מדי יום בהיכלו של רשב"י וזוכים לחיים מאוירים

ר' איד

התנא האלוף רשב"י קורא לך:

תאזין!

גדולי הדורות גילו כי הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תאזין', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחיות בנועם ה' עין בעין לראות את רצונו מראשיתו:

***3764** להצטרפות חודש ראשון ברבד 5

מבצע השקה למצטרפים חדשים
משעור הבית
19.90 ₪

ת.ד. 471 בני-ברק | טל: 03-5775333 | פקס: 03-7601020
דוא"ל: E-mail: meorot@meorot.co.il

לתרומות והנצחות משה טרייטל טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות: 1-700-500-151

מאורות הדף היומי

